

Andagtsbogen fra Øsløs

Af TOM MORTENSEN, Grenaa

Da min artikel om den gamle, herrnhutiske andagtsbog fra Øsløs blev fremsendt til redaktionen for et par år siden, var der et par uklarheder med hensyn til de personnavne, som er indført i bogen, men som også forbinder bogen med det herrnhutiske menighedsliv på egnen. Der forligger nu nye oplysninger, som jeg har modtaget fra Wolf Møller i Albæk. Han har beskæftiget sig med slægterne fra Øsløs sogn, og ved hans hjælp kan en del af de uklare punkter fjernes.

Andagtsbogen har været benyttet af slægten i gården matrikel nr. 18, der lå sydligst i Øsløs sogn som fæstegård under Vesløsgaard. Bruger- og ejerlisten af denne gård ser sådan ud:

- 1711 fæstes gården af Anders Christensen Skaarup, død 1748.
- 1741 fæstes gården af Christen Andersen efter hans fader Anders Christensen Skaarup. Chr. Andersen er død 1797.
- 1779 og igen 1795 fæstes gården af sønnen Anders Christensen.
- 1801 er gården beboet af samme Anders Christensen, bonde og gårdbeboer. Han er da 43 år og gift med Else Nielsdatter, der er 37 år.
Gården er formodentlig på det tidspunkt blevet selvejergård, idet Vesløsgaard solgte ud af sit bøndergods netop omkring 1800.
- 1834 er gården beboet af Niels Andersen, gårdejer. Han er da 38 år og søn af ovennævnte Anders Christensen.
- 1845 og igen 1860 ejes gården stadig af Niels Andersen.
- 1890 er den beboet af Anders Nielsen, født 1832 som søn af Niels Andersen. Han døde 1907.
- 1909 er gården overtaget af Chr. Bødker Nielsen. Gården er hermed overgået til en anden slægt.

De i andagtsbogen indførte personnavne må antages at være ejernavne. Det drejer sig om følgende:

Anne Andersdatter, f. i gården matr. nr. 18 i 1794 som datter af daværende beboer Anders Christensen og Else Nielsdatter.

Niels Andersen, f. i gården matr. nr. 18 i 1796 af samme forældre. Han ejede gården i alt fald fra 1834.

Iver Nielsen, f. i gården matr. nr. 18 ca. 1846 som søn af Niels Andersen. Han nævnes i folketællingen 1890 som enkemand og beboer af en af nabogårdene.

Endnu en person bør trækkes frem, nemlig Else Nielsdatter, moderen til Anne og Niels. Hun var født 1764 som datter af Niels Christensen Kjær i Øsløs (1709-1765). Og denne Niels Kjær var med sikkerhed medlem af den herrnhutiske menighed i Øsløs, idet han er nævnt i en samtidig medlemsfortegnelse.

Endelig vil man fra artiklen i årbog 1982 erindre, at både Anne Andersdatter og Niels Andersen er nævnt to gange i andagtsbogen. Dels står deres navne separat, dels er de nævnt på forsatsen, hvor formodentlig moderen har optegnet samtlige sine børns fødselsår men dog således, at formuleringen lyder for Annes vedkommende: Ano 1794 d 11 Octobr Er Min föselsdaag Anne Anders Datter Øsløs - og for Niels' vedkommende: Ano 1796 Er Min sön Niels Andersen föd d 19 Maije.

Herefter må det være rimeligt at antage, at Else Nielsdatter var den centrale person i den herrnhutiske trosudøvelse i matrikel nr. 18. Andagtsbogen kan hun have fået fra sin far Niels Kjær - den trykte del er jo fra 1757 - og hun har sørget for, at den gik videre til børnene. Også barnebarnet Iver har hæget om bogen, men det kan jo desværre ikke afgøres, om dens religiøse indhold betød noget for ham.

En tak til Wolf Møller, Albæk ved Randers, for de her benyttede data fra kirkebøger og folketællinger.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy og Vester Hanherred 1983, side 104-105).